

Zasedání Odborné skupiny VVZPO pro koncepční řešení problematiky života osob s poruchami autistického spektra

Datum: 20.02.2019

Poradu řídila: Martina Štěpánková (Úřad vlády ČR)

Přítomni: Ivana Blažková (MŠMT), Věra Čadilová (NAUTIS), Lenka Felcmanová (ČOSIV), Romana Jakešová (KVOP), Václav Jarý (MV), Miroslava Jelínková (Autistik), Jaromír Nebřenský (MŠMT), Milena Němcová (Naděje pro autismus), Petra Nováková (Úřad vlády ČR), Filip Novotný (MPSV), Marta Pečeňová (Za sklem o. s.), Pavel Ptáčník (Úřad vlády ČR), Michal Roškaňuk (Adventor), Miriam Rozehnalová (KVOP), Jana Schmidtová (psychiatr), Anna Úlovcová (MV), Miroslav Vosmik (výchovný poradce a koordinátor ŠPP), Jana Zapletalová (NÚV), Dagmar Zápotočná (Integrační centrum Sasov)

Program jednání:

1. Výkaznictví v kategorii poruch autistického spektra
2. Oblast Vzdělávání v Souboru opatření ke zlepšení situace života osob s poruchou autistického spektra a jejich rodin

Jednání zahájila a řídila Martina Štěpánková.

1) Výkaznictví v kategorii poruch autistického spektra

Podnět k řešení situace života osob s poruchou autistického spektra a jejich rodin obsahuje v oblasti Vzdělávání úkol Analyzovat možnosti zpřesnění výkaznictví v kategorii poruch autistického spektra a v návaznosti na to formulovat doporučení. Úkol byl ve zprávě o plnění Podnětu označen jako splněn.

Na minulém jednání byl tento úkol diskutován, přičemž několik členek skupiny poukázvalo na to, že data veřejně dostupná neodpovídají tomu, že by došlo ke zpřesnění. Na jednání byl proto pozván Ing. Jaromír Nebřenský z oboru statistik MŠMT, aby vysvětlil tuto problematiku.

Nejprve vystoupila Lenka Felcmanová, aby objasnila, v čem je spatřován problém. Je třeba vyjasnit především to, jak jsou data ohledně žáka s PAS převáděna do statistických ročenek?

Jaromír Nebřenský: MŠMT upřednostňovalo diagnózu PAS, vždy se tato diagnóza objevila ve výkazu. S novelou školského zákona se změnilo to, že je publikován nejvýznamnější identifikátor. Pokud se někdo zajímá o podrobnou skladbu hendikepů, je však možné tuto informaci zjistit. Dříve ať už byla PAS na jakékoli pozici, tak byla tato diagnóza uváděna přednostně. Nyní se uvádí diagnóza podle významnosti, ale PAS se stále vykazuje také. V primárním kódu je k dispozici detailní informace. Jiná situace je v případě MŠ, kde se uvádí pouze převažující postižení, u ostatních stupňů škol se uvádějí všechny diagnózy.

Diskuse:

Marta Pečeňová: Pokud je primárně nejtěžší symptomatika jiná, jako první diagnóza se uvádí co?

Jaromír Nebřenský: PPP uvede jedno postižení na prvním místě, ale může jich celkem uvést až pět. K dispozici je informace o členění dle diagnóz uvedených na jakékoli pozici, tj. jsou k dispozici data, kolik studuje žáků a studentů s PAS.

Jana Schmidtová: PAS by měla být vždy na prvním místě, kombinace s jiným postižením dělá z PAS těžší vadu.

Jana Zapletalová: Zařazení do kódu je na základě posudku lékařské zprávy psychiatra a psychologa. Někteří lékaři uvádí ve zprávě pojem autistické rysy. Metodiky pro PPP uvádějí určité postupy, které určují, že se kód má řídit lékařskou zprávou, protože diagnózu stanovuje lékař. Často se doporučuje další vyšetření při pochybnostech o dostatečnosti lékařské zprávy.

Věra Čadilová: V SPC sledujeme dítě dlouho, lépe posoudíme dopady na vzdělávání a jaká symptomatika je pro vzdělávání závažnější.

Michal Roškaňuk: Jsou statistická data k dispozici dle členění regionů?

Jaromír Nebřenský: Členění je k dispozici dle krajů, podrobnější členění je možné na vyžádání.

Marta Pečeňová: Mělo dojít ke zpřesnění výkaznictví a PAS měla být uváděna vždy na prvním místě. Primárně je vždy potřeba ošetřit PAS, jinak se tento hendikep zhoršuje.

Pavel Ptáčník: Je třeba především zajistit, aby poradny PAS zadávaly dobře a data bylo možné získat. PAS nemusí být vždy nejtěžším hendikepem.

Lenka Felcmanová: Proč je ve statistických ročenkách stále vykazováno kombinované postižení?

Jaromír Nebřenský: Publikuje se to, co je ve statistických výkazech, do evidence se vždy promítala PAS. Od roku 2016 MŠMT začalo uvádět i kombinované postižení proto, že ŠPZ používají širší škálu kódu v rámci doporučení – není to součet postižení, ale další příznak, jedná se o souběh dvou velmi těžkých hendikepů.

Martina Štěpánková a Lenka Felcmanová: Statistické ročenky jsou velmi důležité pro další práci, především plánování, například sociálních služeb. Nižší počet dětí s PAS uváděný ve statistických ročenkách může vést k názoru, že je těchto dětí méně. Je proto třeba kombinované postižení rozepsat, aby bylo vidět, kolik těchto dětí je.

Jana Zapletalová: Identifikátor znevýhodnění je víceúrovňový, zda se jedná o souběžné postižení, zda má dítě nějaké sociální nebo kulturní znevýhodnění, uvádí se nadání. NÚV má za úkol provést analýzu společného vzdělávání za rok 2017 a 2018. Kategorie žáků s PAS se trochu zmenšila kvůli kategorii kombinovaného postižení, aktuálně se proto zjišťuje, jaká postižení jsou v rámci této kategorie uváděna. Podrobná data budou k dispozici v rámci této analýzy.

Jaromír Nebřenský: Krajským úřadům MŠMT poskytuje detailní strukturu kombinovaného postižení kvůli příplatkům pro školy. Publikovaná sada údajů by měla být širší – je po tom poptávka.

Jana Schmidtová: Pokud se u dítěte vyskytuje kombinace postižení, PAS se tím násobí. Například v kombinaci se smyslovým postižením není možné využít běžné komunikační prostředky.

Jana Zapletalová: Speciální školy pro žáky s PAS neexistují, do speciální školy je proto dítě zařazeno dle přítomnosti dalších hendikepů, tím se řídí i výběr kódů.

Michal Roškaňuk: Jaký je primární index datového pohledu – je z pohledu žáka nebo z pohledu postižení? Bylo by vhodné uvádět, zda se jedná o přehled žáků nebo incidencí.

Jaromír Nebřenský: Základní přehledy jsou vždy z pohledu počtu žáků. K dispozici jsou detailní pohledy z obou úhlů především pro potřeby krajských úřadů.

Dagmar Zápotočná: Evidují se děti s PAS i v MŠ? Vzhledem k tomu, že u tohoto postižení je potřebná včasná intervence, je tato evidence žádoucí i u MŠ.

Jaromír Nebřenský: U MŠ nejsou k dispozici tato data. Pouze pokud dítě navštíví ŠPZ, jsou data k dispozici.

Lenka Felcmanová: Bylo by třeba zavést sledování dětí i na MŠ, aby se s nimi začalo pracovat co nejdříve.

Jaromír Nebřenský: Údaje k dispozici jsou pro diagnostikované děti, pokud dítě trpí dalším hendikepem, může být PAS skryta v položce s více hendikepy.

Jana Zapletalová: Data jsou k dispozici, rodiče však žádají ŠPZ, aby PAS neuvádělo, protože by je MŠ nepřijala.

Závěr:

- Je třeba se domluvit, zda v této oblasti dát další doporučení, především s ohledem na MŠ.

2) Oblast Vzdělávání v Souboru opatření ke zlepšení situace života osob s poruchou autistického spektra a jejich rodin

Tento bod uvedla Martina Štěpánková. Poděkovala všem zpracovatelům za zaslání podkladů, a to nejen v oblasti Vzdělávání. Sekretariát VVZPO připraví souhrnný text, který bude rozeslán tento týden. Na dalším jednání 5. března 2019 budou projednány další oblasti.

Diskuse:

Dagmar Zápotočná: Doporučila věnovat se lidem s PAS, neuvádět obecné věci, které se objevují u lidí s jakýmkoli hendikepem.

Pavel Ptáčník: Nový národní plán pro osoby se zdravotním postižením bude obsahovat obecné věci, a to včetně kapitoly Vzdělávání.

Lenka Felcmanová: Bod 1 by měl být přenesen do připravovaného Národního plánu – jedná se o systematizaci přístupu v krajích.

Marta Pečeňová: Zůstal nesplněným úkol týkající se samostatných SPC pro žáky s PAS. Pokud nevzniknou centra schopná péče o děti s PAS, není možné postoupit dál.

Jana Zapletalová: Zřizovatelem ŠPZ jsou v převažující většině krajské úřady. Muselo by dojít ke změně školského zákona v případě úkolu 1e. V řadě měst a obcí dochází k zakládání poradenských zařízení, ale nepromítá se to do úbytku práce státních SPC, protože tato zařízení poskytují jen doplňkové služby. Bod 3 je protiprávní, individuální vzdělávání není podpůrné opatření, není možné ho doporučovat, je to plně na rozhodnutí rodiče. V rámci domácího vzdělávání je možné pouze stanovit speciální pomůcky, všechna ostatní podpůrná opatření si hradí rodič sám. V rámci vzdělávání je možné využít podpůrné opatření na zkrácení doby školního vzdělávání apod.

Marta Pečeňová: Je třeba řešit nařizované domácí vzdělávání schválené ŠPZ. Ministr školství, mládeže a tělovýchovy slíbil, že budou SPC převedena pod stát.

Romana Jakešová: 1. dubna 2019 vydá Výbor OSN seznam otázek na ČR ve věci plnění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. VOP podá samostatnou zprávu o jejím plnění.

Jana Zapletalová: Na školení jsou koordinátoři seznamováni s tím, že domácí vzdělávání není podpůrným opatřením. ŠPZ často úzce spolupracují se zřizovatelem, často je proto domácí vzdělávání doporučeno z nátlaku zřizovatele. Tento problém se týká i dětí s poruchami chování. Vzdělávací soustava není připravena na tyto děti. Zvyšuje se počet dětí se závažnými

psychiatrickými diagnózami. U řady těchto dětí není ale snížený intelekt. Je tedy otázka, co by se tedy mělo do vzdělávacího systému doplnit, aby mohly být děti vzdělávány?

Milena Němcová: Je třeba myslet i na děti s vyšší mírou postižení, které nechtějí vzdělávat ani speciální školy.

Lenka Felcmanová: Individuální vzdělávání není řešením. Je třeba upravit § 50 školského zákona, k plnohodnotnému vzdělávání na druhém stupni nestačí opatření uvedené v tomto paragrafu. Rodiče nejsou schopni dítě vzdělávat, ani nemají kvalifikaci, nemají tedy podle zákona oprávnění vzdělávat. Je proto třeba zajistit alespoň nějaké vzdělávání, není to systémové opatření, ale nějak se to řešit musí.

Jana Schmidtová: Žáci s PAS jsou ve škole nápadní, jsou proto šikanováni. Stává se, že je dítě šikanováno i učitelem, který obrátí celý kolektiv třídy proti dítěti. Lze nějak školy postihnout?

Jana Zapletalová: Metodika pro školy s konkrétními postupy práce s dětmi bude v krátké době projednána na poradě vedení MŠMT. Šikana je téma, ke kterému je k dispozici řada metodických pokynů, školy mají povinnost je zakomponovat do svých předpisů a postupů.

Martina Štěpánková: Navrhla, aby tyto závažné problémy týkající se SPC byly vyčleněny do samostatného podnětu pro vládu.

Marta Pečeňová: Platí se za služby, které by měly být zdarma.

Věra Čadilová: Přes veškerá opatření není možné u některých dětí zajistit vzdělávání ve škole, je proto třeba zajistit zachování § 50 školského zákona.

Ivana Blažková: Ohradila se vůči vyhrožování žalobou ze strany Marty Pečeňové kvůli plnění úkolů danými Podnětem. Ze strany vedení MŠMT musí dojít k rozhodnutí, jaké úkoly budou splněny či ne. Pokud je potřeba více nepřímé práce v případě výuky žáka s PAS, je v kompetenci ředitele školy, jaký rozsah této práce stanoví. Navrhuje se změna nařízení vlády o počtu hodin asistenta pedagoga, návrhy na další úpravy jsou možné v rámci této novely. Dochází k postupnému srovnávání financování soukromých poradenských zařízení i soukromých škol se státními školami. Je však nutné novelizovat i související právní předpisy. Je třeba nastavení normativu na jednotlivé hendikepy u soukromých zařízení. S MZ proběhla schůzka k zajištění zdravotní dopomoci ve školách. Náměstek Roman Prymula slíbil připravit řešení. Zajišťovat tuto službu budou agentury pro poskytování zdravotní péče a tato služba bude proplácena ze zdravotního pojištění.

Martina Štěpánková: Žaloba byla myšlena na MŠMT obecně. Důsledky dřívějšího způsobu vzdělávání se stále projevují, změny jdou pomalu. Školství se potýká s personální nedostatečností. Je třeba vyvíjet tlak na pedagogické fakulty, aby učitelé přistupovali k dětem individuálně.

Jana Zapletalová: V jarních měsících by měl být předložen návrh na organizační změny ŠPZ.

Lenka Felcmanová: Je třeba ve zprávě ŠPZ uvádět přesná doporučení na přímou pedagogickou činnost, tak to bylo vyžadováno od ČŠI, tak jak je to ve vyhlášce č. 27/2016 Sb. V rámci normované finanční náročnosti může ředitel upravit počet přímé pedagogické činnosti. Je třeba vyhlášku č. 27/2016 Sb. zpřesnit, aby byl výklad jednoznačný.

Jana Zapletalová: Ve vyhlášce č. 27/2016 Sb. v § 5 v příloze je uvedeno, že za rozložení přímé a nepřímé pedagogické práce odpovídá ředitel.

Marta Pečeňová: V případě učebnic je problém pro žáky s PAS například s doslovností.

Ivana Blažková: České školství stojí na učebnicích. Aktuálně probíhá revize, je pravděpodobné, že se zpátky začnou používat pouze jedny učebnice, kde by byl uveden základ. Pro žáky se SVP by mohlo být k dispozici více individuálních pomůcek. Supervizní výcvik je finančně náročný. V rámci kontroly ČŠI by bylo možné nastavit supervizi.

Marta Pečeňová: Bylo by možné zrealizovat online kurz. NÚV zpracoval spoustu kvalitních postupů a pokynů, ale v praxi se s nimi pracovníci neseznamují.

Miroslav Vosmik: Je třeba zavést supervize systémově, jinak se tato praxe nerozšíří.

Lenka Felcmanová: Je třeba zavést supervize pro pedagogy a rozšířit metodickou podporu. Speciální pedagogové se mohou uplatnit v podpoře základních škol.

Závěr:

- Pokud si někdo osvojí téma školských poradenských zařízení, je možné vypracovat samostatný podnět na toto téma.

Úkoly

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- Zveřejňovat ve statistických ročenkách podrobnější data, především ohledně skladby údaje kombinovaného postižení

Členové a členky Odborné skupiny

- zaslat připomínky ke kapitole Vzdělávání do 10 dnů

V Praze dne 20.02.2019

Zapsala: Petra Nováková
tajemnice VVZPO

Schválila: Martina Štěpánková v. r.
předsedkyně Odborné skupiny